

Н.Б. Кацена, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

І.П. Порсюрова, асп. (*ХДУХТ, Харків*)

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ВАРТОСТІ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

Ефективне функціонування суб'єктів підприємницької діяльності в сучасних умовах ведення бізнесу неможливо без залучення інвестиційних ресурсів для розширення і забезпечення сталого розвитку на перспективу. Широкі можливості із залучення коштів і реалізації стратегічних і тактичних задач господарської діяльності мають підприємства, організовані на умовах корпоративної формі власності – приватні та публічні акціонерні товариства.

Можливість залучення коштів інвесторів у діяльність акціонерного товариства значною мірою залежить від їх інвестиційної привабливості. Остання обумовлює позицію підприємства на фондовому ринку і визначає його вартість.

Вартість акціонерного товариства формується залежно від ринкової вартості його акцій. Її зростання призводить до зростання цінності акціонерного товариства, його принадності з точки зору власників майна, і потребує об'єктивної оцінки. Питання оцінки вартості акціонерного товариства набувають особливої актуальності також в контексті важливості оцінки власних можливостей підприємств для забезпечення ефективного їх функціонування у ринковому просторі.

На думку Харченко Н.В. оцінка вартості підприємства – це розрахунок і обґрунтування вартості підприємства на певну дату. Автор акцентує увагу на тому що, оцінка вартості акціонерного товариства являє собою цілеспрямований упорядкований процес визначення вартості об'єкта в грошовому вираженні з урахуванням факторів, які впливають на неї, в умовах конкретного ринку у конкретний момент часу. Ми цілком підтримуємо цю точку зору і вважаємо, що оцінка вартості підприємства має базуватися на справедливій оцінці вартості його цінних паперів – акцій.

Як показали проведені нами дослідження, в сучасній вітчизняній та зарубіжній практиці для визначення вартості акцій традиційно використовують три основні методи оцінки вартості підприємства:

- витратний (майновий);
- доходний (прибутковий);

– порівняльний (метод мультиплікаторів).

Витратний метод заснований на уявленні про підприємство як цілісний майновий комплекс, вартість якого визначається різницею між вартістю активів підприємства та його зобов'язаннями. Цей метод доцільно використовувати для оцінки мінімальної вартості акцій, яка може бути об'єктивним критерієм і дієвим інструментом оцінки вартості акціонерного товариства в умовах фінансової кризи фондового ринку або при прийнятті рішення про пряме інвестування.

Доходний метод враховує потоки майбутніх доходів підприємства, тобто оцінка вартості підприємства ґрунтується на визначенні теперішньої вартості очікуваних вигод (доходів, грошових потоків) від володіння корпоративними правами товариства.

Порівняльний метод ґрунтується на визначенні співвідношень ринкової ціни однієї акції та основних економічних показників господарської діяльності підприємства, вартість якого оцінюється, і подальшому порівнянні їх значень з показниками підприємства-аналога, вартість якого відома. Як добуток відносних відхилень цих співвідношень від показників підприємства-аналога робиться висновок про рівень недооцінки або переоцінки досліджуваного об'єкту.

Кожний з методів має власні недоліки та переваги, врахування яких дозволяє обирати той чи інший метод залежно від потреб оцінки.

Пріоритетність використання методичних підходів до оцінки вартості акцій ґрунтовно висвітлена П.П. Перконос, який на основі розробленої ним матриці використання методів оцінки вартості акцій залежно від горизонту інвестування та поточного «ставлення ринку» до сектора віддає перевагу порівняльному та доходному методам. Автор вважає, що використання витратного методу для оцінки вартості акціонерного товариства не є ефективним, оскільки він не дозволяє повністю оцінити бізнес підприємства.

На нашу думку, серед вищезазначених методів оцінки вартості акцій і відповідно підприємств, найбільш ефективним в умовах сьогодення є метод оцінки на основі порівняння з аналогами, оскільки оціночні мультиплікатори цінних паперів, які покладені в основу цього методу достатньо відображають зв'язок ринкової ціни акції та фінансово-економічних ресурсів підприємства, його здатність генерувати прибуток. На користь цього методу свідчить також доцільність його використання інвесторами для оцінки інвестиційної привабливості підприємства та безпосередньо підприємством – для пошуку внутрішніх потенційних резервів зростання ринкової вартості акцій та відповідно підприємства в цілому.